

Udgivet 07.02.2023

Planter og frø af grønsager til økologisk dyrkning

Med et mål om at fremme brugen af økologisk planteformeringsmateriale arbejdes der fra flere sider på at øge udbuddet af dette samtidig med, at der laves opstramninger i dispensationspraksis vedrørende brug af ikke-økologisk planteformeringsmateriale.

Af Tove Mariegaard Pedersen

Dispensationsmulighed udløber i 2036

Ifølge den ny økologiforordning Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/848, som trådte i kraft 1. januar 2022, er målet at der ikke længere skal kunne anvendes ikke-økologisk planteformeringsmateriale i økologisk produktion fra 2036. I takt med at der har været stigende efterspørgsel efter økologiske grønsager og et voksende økologisk produktionsareal med grønsager arbejder de økologiske frøfirmaer og forædlere derfor med at opruste deres økologiprogrammer. Hovedandelen af den økologiske grønsagsforædling foregår i Holland.

I dag skal der som udgangspunkt allerede anvendes økologisk planteformeringsmateriale. Udbuddet af højkvalitetsplanter og -frø indenfor de fleste grønsagsarter er dog fortsat begrænset. Der vil derfor stadig være behov for at søge dispensationer, indtil produktionen af frø og sorter til økologi er tilstrækkeligt udbygget, hvilket vil være en løbende proces frem mod 2036. Indenfor nogle arter, f.eks. løg, er der dog allerede nu en god forsyning med økologisk materiale.

OrganicXseeds

Fra 1. januar 2020 skiftede den økologiske frødatabase til [OrganicXseeds](https://www.organicxseeds.dk/) (<https://www.organicxseeds.dk/>), som også anvendes i en række andre europæiske lande. Der er desuden lavet en fælles europæisk indgang, hvor firmaerne kan oprette varer i flere lande. Dette har ført til et øget udbud af økologiske frø og vegetativt planteformeringsmateriale af grønsager fra udenlandske leverandører i den danske OrganicXseeds.

Tidligere var der inden for en række grønsagsarter generel tilladelse med krav om anmeldelse, hvor du ikke skulle afvente svar fra Landbrugsstyrelsen før anvendelse. Nu er der oftest krav om individuel ansøgning. For væksthusegurker er der indført "Kategori 1", og der gives kun dispensation i helt særlige tilfælde. Dette begrundes med, at vækstforholdene i væksthuse ikke afviger så meget som på friland, og Landbrugsstyrelsen har derfor vurderet, at der er tilstrækkeligt udbud af økologiske frø.

Inden du bestiller frø og vegetativt planteformeringsmateriale så husk altid at tjekke udbuddet i OrganicXseeds af økologisk materiale og eventuelle dispensationsmuligheder, hvis den ønskede sort ikke findes i økologisk kvalitet.

Frøformerede udplantningsplanter skal altid være økologiske, der kan ikke gives dispensation til ikke-økologiske planter af f.eks. porrer, kål, salat og krydderurter, hvor udplantning og høst sker i samme vækstsæson.

Udenlandske varer i den danske OrganicXseeds

Hvis der ikke er varer af en den ønskede afgrøde tilgængelige i Danmark, er du forpligtet til at undersøge udbuddet af varer fra udlandet i den danske OrganicXseeds. Landbrugsstyrelsen stiller ikke krav om, at sorterne i OrganicXseeds skal være afprøvede under danske dyrkningsforhold. Til gengæld forventes det, at firmaerne leverer tilstrækkeligt og let tilgængelig information om sorterne, så det er muligt at vurdere, om sorten kan anvendes. Varerne skal kunne leveres af firmaerne indenfor en rimelig tidsramme og i tilstrækkelige portionsstørrelser. Varerne skal desuden leve op til almindelige kvalitetskrav i forhold til sundhed, renhed, spireevne mv.

Der er generelt mangel på oplysning på dansk om sorterne, hvilket stiller krav til købers sprogkundskaber for at kunne få oplyst udbud, aftale pris, kvalitet, levering og håndtere reklamationer.

Transportomkostningerne er en ekstra udgift, og det kan være en fordel at foretage større indkøb sammen med kolleger. Tilsammen må der forventes ekstra etableringsomkostninger ved indkøb af varer i udlandet.

Bestil økologisk planteforformeringsmateriale i god tid

For at sikre sig de ønskede sorter og den ønskede kvalitet er det altid vigtigt at bestille varerne i god tid, og særligt vigtigt er det for økologiske jordbær. Det har også stor betydning for dine muligheder for dispensation, hvis du ikke har forsøgt at bestille i god tid. Bestil senest dine jordbær i september. Hvis du venter til februar/marts, vil du som udgangspunkt ikke kunne opnå dispensation til at bruge ikke-økologiske

jordbærplanter. Hvis det ønskede materiale ikke kan skaffes økologisk, så husk at gemme dokumentation. Der kan søges dispensation til køb af ikke-økologiske frigoplanter, hvis den ønskede sort ikke kan købes økologisk og øvrige tilgængelige sorter ikke kan anvendes.

Hvis der ikke er økologiske varer i OrganicXseeds af den afgrøde, du skal bruge, er du ikke forpligtet til at søge efter egnede sorter af økologisk kvalitet i udlandet, men det kan være en god idé at afsøge markedet alligevel.

Ved bestilling er det altid vigtigt at få en ordrebekræftelse for at sikre, at det bestilte stemmer overens med det aftalte. Hvis du bestiller ikke-økologisk materiale er det vigtigt at gemme ordrebekræftelse som dokumentation til fremvisning på kontrolbesøg. Leveringstidspunkt skal fremgå af ordrebekræftelsen.

Dispensationsansøgning – kun som elektronisk ansøgning

Det er muligt at søge dispensation til ikke-økologisk planteformeringsmateriale, hvis

- der ikke findes økologiske sorter af de arter, du ønsker at dyrke i OrganicXseeds
- leverandøren ikke kan levere økologisk materiale til det ønskede anvendelsestidspunkt, selvom du har forsøgt at bestille i god tid
- du dyrker i småskala til forsøgsmæssige formål, hvis du fx vil afprøve nye sorter
- de sorter der udbydes, ikke kan anvendes til din produktion

I ansøgningen skal du først og fremmest begrunde, hvorfor du ikke kan anvende de udbudte sorter (og kvaliteter) på din bedrift. Du bør kunne finde lettilgængelig information om sorterne i OrganicXseeds eller på leverandørens hjemmeside. Hvis du ikke kender de tilgængelige sorter, kan det anbefales at skaffe noget til afprøvning på din bedrift, for at undersøge om sorterne egner sig til din produktion. Hvis det ikke er tilfældet, kan du bruge disse oplysninger i en eventuel dispensationsansøgning.

Beskriv din produktion og forklar, hvilke specifikke egenskaber, den ønskede sort har, som er afgørende for netop din produktion. Det kan være egenskaber som tidlighed, dyrkningssystem (anvender du fx frø eller stiklinger), behov for priming, egnethed til lagersystemet, lysproduktion i væksthuse eller en specifik resistens, som er afgørende på netop din bedrift. Det er ikke tilstrækkelig begrundelse, at den sort, du ønsker, efterspørges af aftager, at den har en særlig smag eller at det er en hybrid-sort, der skal følges op med supplerende begrundelser. Forklar på hvilket tidspunkt, materialet skal anvendes.

Det vil lette sagsbehandlingen at være omhyggelig med ansøgningen, da du ellers vil skulle sende supplerende oplysninger efterfølgende.

Du skal lave dispensationsansøgningen elektronisk i OrganicXseeds, og for at gøre dette skal du oprette dit eget login. Det er også i OrganicXseeds, at du finder afgørelsen, når dispensationsansøgningen er behandlet. Sagsbehandlingstiden er op til tre uger, men i spidsbelastningsperioder kan den være længere. Det er risikabelt at vente med at søge til sent i sæsonen, når du har det endelige overblik over årets produktion. Et afslag kan resultere i, at du er nødt til at udsætte opstart, imens du evt. laver en ny ansøgning eller skal indsende supplerende oplysninger.

Læs afgørelsen grundigt igennem og husk at du først må anvende ikke-økologiske frø eller planter, når du har modtaget godkendelsen.

Tidsbegrænset dispensation

Landbrugsstyrelsen har i udgangspunktet valgt at inddele året i fire vækstsæsoner efter årstiderne, og du kan kun få dispensation indenfor den aktuelle vækstsæson. Materialet skal være modtaget og i jorden, inden dispensationen udløber. Det betyder f.eks., at forårssæsonen går fra 1. marts til 31. maj, og en eventuel dispensation vil udløbe ved udgangen af maj.

Det er vigtigt, at du har dette med i planlægningen i forhold til, hvornår du skal ansøge, og hvornår du ønsker at så eller plante. Det anbefales at søge i starten af vækstsæsonen (defineret efter årstid), da sagsbehandling, modtagelse og såning/plantning alt sammen tager tid. Hvis du vil så eller plante i april, har du altså kun kort tid til at sikre dig planteforneringsmateriale.

Når du laver din dispensationsansøgning, skal du anføre anvendelsestidspunkt på ansøgningen. Skal du så/plante samme afgrøde flere gange inden for dispensationsperioden, skal du oplyse forventet udsæds- eller udplantningsmængde pr. uge, samt den forventede produktionsperiode. Hvis det rækker ud over de definerede vækstsæsoner, har du mulighed for at anmode om, at dispensationsperioden tilpasses dit aktuelle behov.

Hvis du bestiller ikke-økologisk frø, inden du har fået dispensation, er det på eget ansvar. Tidligere dispensationer til grønsagsfrø, som du har på lager fra tidligere sæson, er ikke længere gyldig i den efterfølgende sæson, og der skal laves en ny ansøgning. Hvis der i mellemtiden er kommet økologisk frø i OrganicXseeds vil du ikke kunne opnå dispensation på ny.

Husk dokumentation ved anvendelse af ikke-økologisk planteforneringsmateriale

Hvis der i OrganicXseeds ikke findes økologisk frø eller vegetativt planteforneringsmateriale indenfor en art kan Landbrugsstyrelsen vælge at give generel tilladelse til anvendelse af ikke-økologisk frø i form af klassifikationen "Til bekræftelse".

Inden du bestiller udsæd, er det vigtigt, at du er opmærksom på at tjekke OrganicXseeds. Du skal ved krav om bekræftelse i forbindelse med bestilling af ikke-økologisk planteforneringsmateriale udfylde en digital bekræftelse i OrganicXseeds. Du skal også huske at gemme ordrebekræftelse og leveringsoplysninger. Vær opmærksom på, at kontrolløren ikke har adgang til dine personlige oplysninger, så sørg for at have udskrift af dispensation eller bekræftelse klar ved kontrolbesøg, eller vær klar til at fremvise den elektroniske version.

Specialistgrupper og ækvivalenslister

Landbrugsstyrelsen er i gang med at nedsætte bredt sammensatte specialistgrupper, som vil understøtte Landbrugsstyrelsen ved vurdering af, om der er tilstrækkeligt bredt udvalg og mængde af tilgængelige sorter under en art eller sortgruppe med henblik på at afklare, om sortgruppen/arten skal være Kategori 1, Kategori 2 /Individuel tilladelse eller Kategori 3/Til bekræftelse. Herudover skal specialistgrupperne bistå Landbrugsstyrelsen i en vurdering af, om der er en hensigtsmæssig inddeling i sortgrupper i OrganicXseeds, og bistå med at udarbejde ækvivalenslister ud fra kendskabet til de enkelte sorter. Ækvivalente sorter er sorter, som har sammenlignelige egenskaber, og som du kan blive henvist til, hvis den

ønskede sort ikke er tilgængelig. Hvis den ækvivalente sort ikke kan anvendes, skal du kunne argumentere for dette for at opnå en dispensation.

OrganicXseeds

Du kan læse mere om OrganicXseeds i artiklen: "OrganicXseeds – den danske økologiske frødatabase" (https://www.landbrugsinfo.dk/basis/e/9/2/planter_organicxseeds_den_danske_frodatabase)

Ny og opdateret viden til økologiske landmænd

Artiklen er opdateret som en del af projekt [Ny og opdateret viden til økologiske landmænd](#), (/om-os/projekter/promilleafgiftsfonden-for-landbrug/2023/ny-og-opdateret-viden-til-oekologiske-landmaend/) som er støttet af

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

For mere information

Tove Mariegaard Pedersen

Specialkonsulent

Jordfrugtbarhed, korn,
OrganicXseeds

+45 40 25 63 33

tove@icoel.dk